Pedagogikada mustaqil ta’limni tashkil etishning ahamiyati

Mo’minova Muhlisa Axmadjon qizi,,
Maxmudjonova Sarvinov Rustamjon qizi,
Turdiyeva Shohidaxon Anvarjon qizi.

Andijon davlat pedagogika instuti 2-bosqich talabasi Pedagogika fakulteti kafedrasi katta o’qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada pedagogika fanida mustaqil ta’limning o‘rni, uning o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyati hamda zamonaviy ta’lim jarayonidagi roli yoritilgan. Shuningdek, mustaqil ta’limni samarali tashkil etish usullari, pedagogning vazifalari va innovatsion texnologiyalarning ta’siri ilmiy jihatdan tahlil qilingan.

Kalit so’zlar : pedagogika, motivatsiya, mustaqil ta’lim, pedagogika, innovatsion texnologiyalar, o‘quvchi faolligi, motivatsiya, ta’lim sifati, interfaol metodlar, pedagogik mahorat

Abstract: This article discusses the role of independent learning in pedagogy, its importance in developing students' knowledge and skills, and its role in the modern educational process. Also, methods of effective organization of independent learning, the tasks of the teacher, and the impact of innovative technologies are scientifically analyzed.

Key words: motivation, pedagogy, motivation, independent learning, pedagogy, innovative technologies, student activity, motivation, quality of education, interactive methods, pedagogical skills

Kirish: Pedagogika (qadimgi yunoncha: παιδαγωγική) — tarbiya, ta’lim hamda ma’lumot berishning nazariy va amaliy jihatlarini o‘rganuvchi fanlar majmuasi. Pedagogika institutlari va ayrim boshqa o‘quv yurtlarida mutaxassislik dasturi asosida o‘rganiladigan o‘quv predmeti ham pedagogika deb yuritiladi. Bugungi globallashuv davrida ta’lim tizimini zamonaviy talablar asosida rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Jamiyat taraqqiyoti ta’lim sifatiga bevosita bog‘liq bo‘lib, pedagogika fanining rivojlanishi ham aynan shu jarayon bilan chambarchas aloqadordir. Hozirgi davrda an’anaviy o‘qitish usullari bilan bir qatorda innovatsion va interfaol metodlardan foydalanish zarurati ortib bormoqda. Hozirgi zamon ta’lim tizimida o‘quvchilarning mustaqil bilim olish qobiliyatini rivojlantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Jamiyat taraqqiyoti, fan va texnikaning tez rivojlanishi insondan doimiy ravishda yangi bilimlarni egallab borishni talab qiladi. Shu sababli pedagogika fanida mustaqil ta’limni tashkil etish va uni samarali yo‘lga qo‘yish muhim ahamiyat kasb etadi. Mustaqil ta’lim o‘quvchilarning o‘z ustida ishlashi, izlanishi, ma’lumotlarni tahlil qilishi va xulosa chiqarishiga yordam beradi. Bu jarayon o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi hamda mas’uliyat hissini rivojlantiradi.

Asosiy qism: Mustaqil ta’lim tushunchasi Mustaqil ta’lim – bu o‘quvchilarning pedagog rahbarligida yoki mustaqil ravishda bilim olish faoliyatidir. Ushbu ta’lim turi o‘quvchilarning faolligini oshirishga, ularni izlanishga va yangi bilimlarni mustaqil o‘zlashtirishga yo‘naltiradi. Mustaqil ta’lim quyidagi shakllarda amalga oshiriladi: kitob va ilmiy manbalar bilan ishlash; internet resurslaridan foydalanish; loyiha va tadqiqot ishlari bajarish; prezentatsiyalar tayyorlash; amaliy mashg‘ulotlarda ishtirok etish. Mustaqil ta’limning ahamiyati Mustaqil ta’limning asosiy afzalliklaridan biri – o‘quvchilarda mustaqil fikrlash qobiliyatining shakllanishidir. O‘quvchi tayyor bilimni olish bilan cheklanmay, uni tahlil qiladi va amaliyotga tatbiq etadi. Bundan tashqari: bilimlar mustahkam

o‘zlashtiriladi; vaqtni to‘g‘ri taqsimlash ko‘nikmasi shakllanadi; mas’uliyat hissi ortadi; ijodkorlik rivojlanadi. Mustaqil ta’lim orqali o‘quvchilar o‘z qiziqishlariga mos ravishda qo‘shimcha bilimlarni ham egallaydi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va mustaqil ta’lim Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari mustaqil ta’limni samarali tashkil etishda muhim vosita hisoblanadi. Elektron kutubxonalar, onlayn platformalar, video darslar va virtual laboratoriyalar o‘quvchilarga keng imkoniyat yaratadi. Masalan: Google Classroom; Moodle; Zoom; elektron darsliklar orqali o‘quvchilar masofadan turib ham mustaqil ta’lim olishi mumkin. Bu esa ta’limning uzluksizligini ta’minlaydi. O‘qituvchining roli Mustaqil ta’lim jarayonida o‘qituvchi: yo‘naltiruvchi; nazorat qiluvchi; maslahat beruvchi; motivatsiya beruvchi sifatida faoliyat yuritadi. Pedagog o‘quvchilarga topshiriqlarni to‘g‘ri taqsimlashi, ularni izlanishga undashi va mustaqil ishlashga o‘rgatishi kerak. Mustaqil ta’limni tashkil etish metodlari Mustaqil ta’limni rivojlantirishda quyidagi metodlardan foydalaniladi: loyiha metodi; muammoli ta’lim; interfaol metodlar; keys-stadi; tadqiqot ishlari. Bu metodlar orqali o‘quvchilar amaliy faoliyat jarayonida bilim oladi. Geografiya fanida mustaqil ta’lim Geografiya fanida mustaqil ta’limni tashkil etish uchun: xaritalar bilan ishlash; hududiy tadqiqotlar olib borish; ekologik muammolarni tahlil qilish; statistik ma’lumotlarni o‘rganish kabi topshiriqlardan foydalanish mumkin. Bu esa o‘quvchilarning amaliy ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Muammolar va yechimlar Mustaqil ta’limni tashkil etishda ayrim muammolar mavjud: o‘quvchilarning motivatsiyasi pastligi; internet va texnik vositalarning yetishmasligi; vaqtni noto‘g‘ri taqsimlash.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, mustaqil ta’lim zamonaviy pedagogikaning muhim tarkibiy qismidir. U o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi va bilim olishga bo‘lgan qiziqishini rivojlantiradi. Mustaqil ta’lim orqali o‘quvchilar hayot davomida o‘rganish ko‘nikmasiga ega bo‘ladi. Bu esa ularning kelajakdagi muvaffaqiyatiga xizmat qiladi. Kelajakda ta’lim tizimida mustaqil ta’limni yanada rivojlantirish, innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish va pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.Interfaol metodlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish orqali ta’lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali tashkil etish mumkin. Zamonaviy pedagog esa doimo o‘z ustida ishlashi, yangi metodlarni o‘rganishi va ularni amaliyotda qo‘llashi zarur. Kelajakda innovatsion texnologiyalarni ta’lim tizimiga keng joriy etish orqali raqobatbardosh, bilimli va ijodkor yoshlarni tarbiyalash mumkin bo‘ladi.Ayniqsa, nuqsonlarni erta aniqlash, diagnostika va korreksion-kompensator yondashuvlardan foydalanish bolaning keyingi taraqqiyoti uchun muhim omil hisoblanadi.Shuni ta’kidlash lozimki, anomal bolalarning o‘qitilishi va tarbiyalanishi oila, maktab va mutaxassislar o‘rtasidagi uzviy hamkorlikni talab etadi. To‘g‘ri tashkil etilgan korreksion ta’lim jarayoni bolalarning mustaqilligi, mehnat ko‘nikmalari, ijtimoiy moslashuvi va shaxs sifatida shakllanishiga katta ta’sir ko‘rsatadi. Demak, korreksion pedagogika ijtimoiy ahamiyati yuqori bo‘lgan sohaga aylangan bo‘lib, jamiyatning har bir a’zosiga teng imkoniyat yaratishga qaratilgan insonparvarlik g‘oyalariga asoslanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Soliyev A.S. Maxsus pedagogika. — Toshkent: O‘zMU nashriyoti, 2018.
2. Abdullayeva B.S., Ro‘ziyev Y.Z. Pedagogika asoslari. — Toshkent: Fan, 2020.
3. “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun, O‘zbekiston Respublikasi, 2020.
4. Inklyuziv ta’lim konsepsiyasi (2020–2025 yillar).
5. Defektologiya va logopediya bo‘yicha ilmiy qo‘llanmalar, Toshkent, 2019